

характеризується кількісними (час, швидкість, пропускна здатність, обсяг поставки та ін.) та якісними (лояльність споживача, лояльність постачальника та ін.) показниками. Подальшими напрямками дослідження є розробка методичного підходу до оцінювання якості управління логістичними бізнес-процесами.

Література:

1. Беляева Г. Є. Особливості моделювання та управління еколого-економічним потенціалом промислових підприємств (на прикладі вугледобувної галузі) [Електронний ресурс]. Режим доступу : ea.donntu.edu.ua:8080/.../Беляева%...
2. Бикова В. Г., Дерев'янка М. М. Система управління еколого-економічним потенціалом підприємства. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1 (13). С. 5–15.
3. Биктимиров Р. Л., Горохов В. А. [и др.] Управление качеством и персоналом на промышленных предприятиях. М. : Глобус, 2004. 252 с.
4. Гришко В. В., Ржепішевська В. В. Інноваційний характер управління якістю в логістичних системах. *Economics and management of enterprises*. 2016. № 1 (61). С. 103–112.
5. Джордж С., Ваймерских А. Всеобщее управление качеством : стратегия и технологии, применяемые сегодня в самых успешных компаниях. СПб. : Виктория плюс, 2002. 256 с.
6. Исикава К. Японские методы управления качеством. М. : Экономика, 1988. 215 с.
7. Ковалев А. И. Состояние проблемы оценивания качества функционирования предприятий [Электронный ресурс]. Режим доступа : http://www.metrology.kharkov.ua/fileadmin/user_upload/data_gc/conference/M2012/pages/99.pdf.
8. Кондо Й. Управление качеством в масштабах компании ; пер. с англ. Н. Новгород : Приоритет, 2002. 220 с.
9. Короленко Н.В. Управление якістю логістичних процесів на підприємствах: інтегральна парадигма. *Ефективна економіка*. 2013. № 11. Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2494>
10. Малярець Л. М., Матвієнко-Біляєва Г. Л. Формалізація задач контролінгу логістичної діяльності підприємства : монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. 227 с.
11. Пономаренко В. С., Мінухін С. В., Знахур С. В. Теорія та практика моделювання бізнес-процесів: монографія. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 244 с.
12. ISO-портал [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/15851295/TB_01_-_Overview_of_the_ISO_Methodology.pdf?nodeid=16187540&vernum=-2

УДК 005.922.1:378

СКРОЧЕННЯ КОНТИНГЕНТУ СТУДЕНТІВ ЯК ЧИННИК ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ЗВО

І. О. Тарасенко,

*Київський національний університет технологій та дизайну,
irataras@ukr.net,*

Н. В. Цимбаленко,

*Київський національний університет технологій та дизайну,
natashats@ukr.net,*

О. С. Тарасенко,

*Київський національний університет технологій та дизайну,
oleksii.tarasenko@jungheinrich.ua*

Останнім часом у зарубіжній і вітчизняній науковій думці все більше уваги приділяється питанням економічної безпеки освіти і освітніх закладів [1]. Це пояснюється тим, що так чи інакше, економіка зростає з проблематикою безпеки, ризиків, а кожну дію інтелектуальної системи, яка орієнтує себе в потоці швидкозмінних знань, необхідно завжди перевіряти на можливість виникнення множини загроз і ризиків. З огляду на це, особливого значення набуває аналіз і прогнозування загроз економічній безпеці системи вищої освіти загалом та ЗВО зокрема, що зумовлюються змінами у зовнішньому середовищі та глобальними тенденціями соціально-економічно розвитку.

Незважаючи на різноманітність підходів до систематизації загроз і критеріїв економічної безпеки ЗВО, результати наукових досліджень, представлені в науковій літературі, не охоплюють всього спектра сучасних проблем, що перешкоджає створенню ефективного механізму протидії та нейтралізації даних загроз [1-5]. Крім того, наукові праці переважної більшості вчених спрямовано на дослідження загроз внутрішнього характеру, залишаючи поза увагою ті, які генеруються зовнішнім середовищем і потенційно можуть дестабілізувати систему вищої освіти країни взагалі, а не лише окремі її елементи, якими і є ЗВО різного рівня.

Аналіз статистичних даних та наукових праць, присвячених питанням економічної безпеки України та її окремих елементів, дозволив зробити висновок про суттєве погіршення соціально-економічної ситуації в країні протягом останніх років, про що свідчать такі показники [6]:

індекс фізичного обсягу ВВП ілюструє падіння на 35,1 % ВВП протягом 1991-2014 рр.; індекс інфляції є індикатором значної девальвації національної валюти протягом років незалежності України; індекс реальної заробітної плати, який, попри деяке його підвищення в 2016-2017 рр., у 2017 р. зменшився порівняно з 2013 р. на 9 %; частка витрат населення на товари і послуги зросла з 60,6 % у 2003 р. до 89,5 % у 2015 р., а частка витрат, спрямованих на приріст фінансових активів, протягом 2003-2015 рр. скоротилась з 6,8 % до 0,9 %; частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими від фактичного прожиткового мінімуму, зросла і у 2015-2016 рр. перевищила 50%. Це дозволяє зробити висновок, що більше половини українців фактично опинились за межею бідності.

Реакцією населення України на суттєве погіршення економічних умов стало посилення міграційних процесів. Так, результати досліджень науковців в рамках проекту «Моніторинг української міграції: вимушена і трудова мобільність» (2015-2016 рр.) [7, с. 30], а також «Міграція в Україні: факти і цифри» (2016) [8], підтверджують наявність таких міграційних тенденцій: зростання в Україні чисельності емігрантів при скороченні кількості імігрантів і, як результат, втрата частини економічно активного населення; переорієнтація міграційних потоків до країн ЄС за рахунок скорочення міграції до Російської Федерації. Серед специфічних рис міграційних процесів 2014-2016 рр. експерти відзначають [7, с. 30-32]: зростання популярності отримання освіти в країнах ЄС; підвищення чисельності українців, які планують працевлаштування за кордоном, особливо серед молоді; прагнення уникнути військової служби.

Дослідження основних мотивів трудової та академічної міграції [7, 8] дозволяє зробити висновок, що саме складні економічні умови в Україні є однією з основних причин низького рівня конкурентоспроможності вітчизняних ЗВО на європейському ринку освітніх послуг і, як наслідок, суттєвого скорочення чисельності абітурієнтів.

Слід зазначити, що скорочення чисельності абітурієнтів внаслідок негативних міграційних процесів відбувається в умовах складної демографічної ситуації. Так, динаміка загальних коефіцієнтів народжуваності, смертності та природного приросту населення в Україні свідчить про погіршення демографічної ситуації в Україні з початку 90-х років ХХ ст., оскільки має місце негативний природний приріст (убуток) населення.

Таким чином, найсуттєвіша, на думку авторів, загроза економічній безпеці вітчизняних ЗВО – скорочення контингенту студентів – визначається дією негативних демографічних та міграційних процесів, які, в свою чергу, є наслідками тривалої економічної та політичної кризи, значного погіршення рівня життя населення.

З метою аналізу впливу чинників економічної безпеки вищої освіти досліджено статистичні дані щодо динаміки контингенту студентів та кількості закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації починаючи з 2012 р. [6]. Так, найбільша кількість ЗВО припадала на 2010/2011 н.р. (349 ЗВО), після чого відбулося скорочення закладів вищої освіти на 17,2 %, кількість яких у 2017/2018 н.р. скоротилася до 289 закладів. Аналогічною є тенденція і за показником контингенту студентів, які навчаються у закладах вищої освіти України [6]: їх кількість зростала і максимального значення досягла у 2007/2008 н.р., коли у ЗВО III-IV рівня акредитації навчалось 2372,5 тис. осіб (найбільше число за усі роки незалежності України). Після цього року почалося поступове (до 2010/2011 н.р.), а починаючи з 2011/2012 н.р. більш стрімке скорочення кількості студентів ЗВО. Аналіз співвідношення показників прийому-випуску по ЗВО III-IV рівня акредитації свідчить про критичне відставання в темпах зростання показників прийому до ЗВО над показниками випуску фахівців закладами вищої освіти, яке розпочалося ще у 2000/2001 н.р. зі значення 0,99, а протягом останніх років коливалось в межах 0,47-0,62.

Таким чином, сучасна соціально-економічна ситуація в Україні характеризується тенденцією до відтоку за кордон робочої сили і талановитої молоді з метою отримання освіти і працевлаштування, що призводить до зниження рівня економічної безпеки як окремих ЗВО, так і країни в цілому. Основними загрозами економічній безпеці вітчизняних ЗВО і системи вищої освіти є недостатність контингенту в результаті негативних міграційних і демографічних процесів. Зазначене вимагає реформування системи вищої освіти з метою підвищення конкурентоспроможності ЗВО України як на національному, так і міжнародному ринках освітніх послуг.

Література:

1. Зотова О., Ленева В., Синюкова Н. Стратегія безпеки в неординарних ситуаціях. *Вопросы экономики*. 2006. № 1. С. 33–38.
2. Коврегін В. В. Формування ефективної системи державного регулювання економічної безпеки вищих навчальних закладів України : монографія. Х.: ФОП Панов А. М., 2016. 320 с.
3. Водянова В. В. Экономическая безопасность. Системное представление. М.: ГУУ, 2010. 177 с.
4. Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение. *Вопросы экономики*. 1994. № 12.
5. Богомолов В. А. Экономическая безопасность. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. 303 с.
6. Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>. – Дата останнього доступу : 03.08.2018.

7. Українська міграція у часи кризи: вимушена і трудова мобільність (2015-2016) за фінансової підтримки Міжнародного Вишеградського фонду [Електронний ресурс] / за редакцією Душана Дрбохлава, Марти Ярошевич. *Громадська організація «Європа без бар'єрів»*: [Офіційний веб-сайт]. Режим доступу: <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Migr-mobility-ukr.pdf>. Дата останнього доступу : 19.07.2018. Назва з екрану.

8. Міграція в Україні: факти і цифри. 2016. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Представництво в Україні [Електронний ресурс]. *Міжнародна організація з міграції*: [Офіційний веб-сайт]. Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf. Дата останнього доступу : 19.07.2018. – Назва з екрану.

9. Вища освіта в Україні у 2017 році: [статистичний бюлетень за ред. О. О. Кармазіна]. [Електронний ресурс]. Київ: Державна служба статистики України, 2018. *Офіційний сайт державної служби статистики України*. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. Дата останнього доступу : 02.07.2018.

10. Стратегія реформування системи вищої освіти в Україні до 2020 року [Електронний ресурс] / ОСВІТА.UA: [веб-сайт]. Київ, 2018. Режим доступу: http://osvita.ua/doc/files/news/438/43883/HE_Reforms_Strategy_11_11_2014.pdf. – Дата останнього доступу : 05.09.2018. Назва з екрану.

11. Іноземні студенти в Україні: хто вони? [Електронний ресурс] / ОСВІТА.UA: [веб-сайт]. Київ, 2018. Режим доступу: http://osvita.ua/vnz/student_life/39084/. Дата останнього доступу : 17.07.2018.

УДК 316.776.3

ОПЫТ СТРАН РАЗВИТОЙ ЭКОНОМИКИ И ВОЗМОЖНОСТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КРЕДИТНО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Ю. В. Терлецкий,

Компания «Будпроект», yv.terl@gmail.com

Современная кредитно-финансовая система Украины функционирует в условиях наличия кризисных явлений и макроэкономических диспропорций, которые происходят в неблагоприятных не только внутренних, но и внешних условиях. В мировой экономике ещё сказываются последствия глобального кризиса 2008 года и замедление темпов экономического роста. Так, МВФ в собственном издании «Перспективы развития мировой экономики» (октябрь, 2016) приводит следующее заключение: «мировой экономической рост в текущем году будет оставаться пониженным вследствие замедления роста в США и референдума Британии о выходе из Европейского союза. Прогнозируется небольшое повышение темпов в 2017 году и последующий период, главным образом благодаря активному росту стран с формирующимся рынком»[1]. К таким странам относятся Китай, Индия и другие страны азиатского региона.

Следует отметить, что современный мир развивается в условиях сингулярности или повторяемости кризисов, через определённый временной интервал. Проф. А.Д. Пановым и проф. Г.Д. Снуксом было открыто явление сингулярной вертикали применительно к процессам исторического развития. Коэффициент ускорения составляет 2,67. Графическое изображение этого процесса имеет вид вертикали – сингулярная вертикаль Панова-Снукса. «Этот результат, – устойчив относительно имеющейся неопределённости в датировке ... событий. Предел последовательности приходится на 2000 – 2030 годы» [2]. Это означает, что, не преодолев последствия одного кризиса мировая экономика будет входить в следующий.

Одним из проявлений кризисного состояния являются инфляционные процессы. Научное мнение касательно роли и места инфляции в кризисных проявлениях разделяется: некоторые считают инфляцию основной причиной, другие относят к первопричине величину ставки ссудного процента.

Процессы экономического развития сдерживаются не только высокой ставкой ссудного процента, но и недостатком денежных средств в оборо-

© Ю. В. Терлецкий, 2018